

Област Стара Загора

▶ Население (2014)	327 034
▶ Територия (кв.км)	5151,1
▶ Брой на населените места	207
▶ Дял на населението в градовете (%)	72,0

Общ преглед

Икономиката на Стара Загора традиционно е сред най-силните в страната. Средната заплата на работещите е висока, но това се дължи на концентрацията на наети в големите предприятия в областта. Бедността се покачва, а доходното неравенство е едно от най-високите в страната. Безработицата се повишава през последните години. Областта привлича успешно чуждестранни преки инвестиции, но съществуват предизвикателства по отношение на усвояването на европейски средства от общините. Местните данъци и такси са сравнително ниски, а административните услуги са на относително добро ниво.

В област Стара Загора се наблюдава положителен механичен прираст на населението през последните години, но въпреки това демографската картина се влошава. Изострят се предизвикателствата пред училищното образование – расте делът на отпадналите и на второгодниците, както и на неиздържалите матурата по български език и литература. Делът на висшистите в работната сила се покачва. Стара Загора остава областта с най-високи вредни емисии в страната, което рефлектира върху качеството на околната среда. През последните години областта става по-безопасна, а културните дейности са по-интензивни.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Доходи и условия на живот

БВП на област Стара Загора за 2012 г. е 11 699 лв., което я прави четвъртата най-богата област в страната. Структурата на местната икономика е традиционно доминирана от индустрията. Доходите в областта са сравнително високи, като доходите от пенсии са сред най-високите в страната. Средната годишна брутна заплата на нает се покачва и достига 9414 лв. през 2013 г., като отстъпва само на тази в столицата.

През 2012 г. 54,3% от живеещите в областта живеят с материални лишения, т.е. изпитват трудности при посрещането на основни свои нужди. Относителният дял на бедните спрямо линията на бедността нараства до 26,5% през 2012 г. Подоходното неравенство е сред най-силно изразените в страната и се увеличава, като отношението между доходите на най-богатите и най-бедните 20% от домакинствата през 2012 г. е 9 пъти.

Пазар на труда

В периода 2013–2014 г. на пазара на труда в област Стара Загора се наблюдават някои негативни тенденции, които не са характерни за страната. След влошаването си през 2013 г. икономическата активност на населението на 15 и повече години през 2014 г. се задържа на 50,1%, докато коефициентът на заетост дори леко се свива до 44,6%. Безработицата също не следва общата тенденция на спад, която се наблюдава в страната, а се покачва до 11,0% (2014 г.).

Коефициентът на демографско заместване е 60,4% през 2014 г., което условно означава, че на всеки 100 лица на възраст 60–64 години, които напускат работната сила, се падат около 60 лица на възраст 15–19 години, които се вливат в нея.

Инвестиции

Стара Загора е сред областите с най-голям кумулативен размер на привлечените ЧПИ. Броят на нефинансовите предприятия обаче остава сравнително нисък, което говори за силна концентрация на инвестициите в няколко големи предприятия. Разходите за придобиване на дълготрайни материални активи са далеч от нивата преди кризата, като спадат до 678 млн. лв. през 2013 г.

Общините в област Стара Загора продължават да изостават по отношение на усвояването на европейски средства по оперативните програми – изплатените средства на общините достигат 129 млн. лв. към 31 януари 2015 г. При усвояването на европейски средства в областта най-добре се представят общините Раднево (12 млн. лв.), Стара Загора (75 млн. лв.), Казанлък (29 млн. лв.) и Чирпан (8 млн. лв.).

Инфраструктура

Гъстотата на пътната мрежа в област Стара Загора не е висока от обичайните нива за страната, но преминаването през територията на областта на автомагистрала „Тракия“, свързваща столицата с гр. Бургас и Южното Черноморие, е важен фактор за развитието на региона. В последните години намалява делът на пътната настилка в добро състояние, като достига 53,7% през 2014 г., но все пак остава много висок спрямо страната. Качеството на автомагистралния път в рамките на областта също е предимно добро. Железопътната мрежа е друг важен фактор за развитието на областта, като гъстотата на жп линии е висока в сравнение с тази в страната.

Относителният дял на домакинствата с достъп до интернет леко се покачва до 53,7% през 2014 г., но използваемостта е по-ниска от тази в страната, като 46,6% от лицата на възраст 16–74 години са използвали интернет през последните 12 месеца.

Данъци и такси

Общините в област Стара Загора налагат сравнително ниски данъци върху нежилищните имоти на предприятията и върху възмездното придобиване на имущество. През 2015 г. данъкът върху имотите на предприятията е сравнително нисък в общините Павел баня (1‰), Чирпан (1,1‰) и Гурково (1,2‰). В областния център Стара Загора този данък също не е висок – 1,45‰. Повечето общини в областта налагат данък от 2,0‰ върху възмездното придобиване на имущество, като в областния център ставката е 2,5%.

Таксите за битови отпадъци на юридическите лица в общините Казанлък (2‰), Опан (3,5‰), Стара Загора (3,5‰) и Павел баня (4‰) са сред най-ниските за страната за 2015 г. Най-високата такса битови отпадъци в областта е в община Раднево (10‰).

Администрация

Няколко общини в област Стара Загора се представят сравнително добре по отношение на предоставяните услуги по електронен път и обслужването на „едно гише“ (данни за 2015 г.). Предоставяните услуги по електронен път са добре развити в общините Стара Загора, Павел баня и Казанлък, а работата на „едно гише“ е добре организирана в общините Раднево, Стара Загора, Гълъбово и Николаево. През 2014 г. покритието на кадастралната карта е 15% от територията на областта – по-добро покритие има в общините Гурково, Казанлък, Стара Загора и Николаево.

Общините в област Стара Загора контрастират в представянето си в Рейтинга на активната прозрачност на органите на местното самоуправление, изготвян от Фондация „ПДИ“ (2015 г.). Най-добре по този рейтинг в областта се представят общините Стара Загора и Раднево.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ●●●

Демография ●●●

Населението на област Стара Загора през 2014 г. е 327 034 души, което я прави петата по големина в страната. Над 70% от хората в областта живеят в градовете. Спадът на населението през последните години се обуславя от отрицателния естествен прираст (-7‰ през 2014 г.). През последните години (2012–2014 г.) се наблюдава положителен механичен прираст, макар и едва 0,5‰ през 2014 г., който се реализира предимно от съседните области.

Коефициентите на възрастова зависимост следват негативните тенденции в страната. През 2014 г. населението на 65 и повече години е вече близо 1,5 пъти повече от децата (до 14 години.) и около една трета от работоспособното население (15–64 години). Коефициентът на раждаемост е 9,5‰ за 2014 г., което е малко над този за страната.

Образование ●●

Както броят на учениците, така и този на преподавателите в област Стара Загора слабо се увеличава през 2013–2014 г., като броят на учителите остава сравнително нисък спрямо учениците – на един учител се падат по 14,3 ученици през 2014 г. Нетният коефициент на записване в V–VIII клас остава сравнително висок – 80,8%. Делът на отпадналите от основното и средното образование леко се покачва до 2,5% (2013 г.), а относителният дял на второгодниците е сред най-високите в страната – 2,2% през 2014 г. Оценките от матурата по български език и литература в областта традиционно се движат около средните за страната (4,19 за 2015 г.), но делът на неиздържалите се покачва до 5,8%.

През 2014 г. в Стара Загора се обучават над 5000 студенти, като Тракийският университет е фактор за привличането и задържането на млади хора в областния център. Делът на висшистите в работната сила се увеличава – през 2014 г. 21,8% от населението между 25 и 64 години е с висше образование.

Здравеопазване ●●●●●

През последните две години има нарастване на броя на болничните заведения в област Стара Загора, както и на броя на болничните легла – през 2014 г. броят на леглата в многопрофилните болници в областта достига 1544. Постъпилите болни за лечение в многопрофилните болници намаляват – 146,2 на 1000 души от населението през 2014 г., което е под средните стойности за страната.

Областта се отличава със сравнително добра осигуреност с общопрактикуващи лекари, но изостава по отношение на някои ключови медицински специалисти. Делът на здравноосигурените лица в областта се задържа на добри нива – 89,0% през 2014 г. Коефициентът на детска смъртност леко се покачва през последните две години и вече е сравнително висок – 9,7‰ през 2014 г.

Сигурност и правосъдие ●●

През последните години област Стара Загора става малко по-безопасна, като престъпленията спрямо собствеността чувствително намаляват в периода 2011–2014 г. През 2014 г. на 10 000 души от населението са регистрирани 6,2 престъпления срещу личността и 74,4 срещу собствеността. Данните показват недостатъчна ефективност и бързина на съда – спада делът на приключилите бързо дела и се увеличава делът на висящите дела в Окръжния съд. През 2013 г. делът на наказателните дела, приключили в 3-месечен срок, е 85%, а делът на висящите наказателни дела към края на 2013 г. е 9,5% при средно около 8,5% за страната. Натовареността на съдиите в област Стара Загора спада през последните години и през 2013 г. достига до 8,4 дела на съдия месечно.

Околна среда ●

Емисиите на въглероден двуокис в атмосферата на област Стара Загора спадат чувствително през 2013 г., но остават в пъти повече спрямо другите области в страната – 3405 т/кв.м. Големите замърсители са предприятията в енергийния сектор и тежката промишленост. Събраните битови отпадъци на човек от обслужваното население през същата година се увеличават и достигат 432 кг/човек. През 2014 г. в Стара Загора започна изграждането на регионална система за управление на отпадъците, която се финансира с европейски средства.

Над 70% от населението на област Стара Загора живее в селища с обществена канализация през 2013 г., като 61,2% от населението с достъп до канализация е свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води. През 2011 г. бе открита пречиствателна станция за отпадъчни води на гр. Стара Загора, финансирана с европейски средства, която сериозно подобри показателите на областта.

Култура ●●●●

Показателите за развитието на културните дейности в област Стара Загора се подобряват в последните години. Посещенията в театрите се увеличават и достигат 117 000 през 2014 г. Посещенията в кината също нарастват и вече са близо 210 000. Важен фактор за последните са модерните кина в големите търговски центрове в град Стара Загора. Наблюдава се ръст и по отношение на посещенията на музеите, които достигат 372 000 през 2014 г. Претеглени спрямо населението, посещенията на музеите са почти два пъти повече спрямо средните стойности за страната. Посещенията в библиотеките леко спадат до 149 000.

Ключови показатели за област Стара Загора

Индикатори на икономическото развитие	2009	2010	2011	2012	2013	2014
БВП на глава от населението (лв., текущи цени)	9478	9781	10 459	11 699	n.a.	n.a.
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	3713	3886	4184	4382	5037	4957
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	7602	8080	8512	9117	9414	n.a.
Дял на бедните спрямо линията на бедност за областта (%)	24,2	26,0	24,0	26,5	n.a.	n.a.
Коефициент на икономическа активност на населението на 15 и повече години (%)	50,6	50,9	51,8	52,2	50,0	50,1
Коефициент на заетост на населението на 15 и повече години (%)	48,6	47,5	48,5	48,5	44,8	44,6
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече години (%)	3,9	6,7	6,3	7,1	10,6	11,0
Брой на нефинансови предприятия на 1000 души от населението	43	43	43	44	44	n.a.
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	3431	2522	1936	2946	2062	n.a.
Чуждестранни преки инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	1209	1643	1691	2024	2437	n.a.
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	26,6	31,7	40,4	53,4	52,3	53,7
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	n.a.	60,4	59,3	59,0	53,4	53,7
Покритие на кадастъра (%)	7,7	15,0	15,0	15,0	15,0	15,0

Индикатори на социалното развитие	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-4,5	-5,2	-5,5	-5,8	-5,8	-7,0
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-2,8	-4,9	-1,6	1,9	0,5	0,5
Дял на населението с висше образование, 25-64 години (%)	19,3	19,3	21,5	20,5	19,5	21,8
Среден успех от матурите по БЕЛ	4,4	4,4	4,6	4,2	4,3	4,3
Процент оценки на матурите по БЕЛ под „среден“ 3,00	3,6	2,9	3,2	3,9	4,0	3,8
Дял на здравноосигурените лица (%)	88,8	87,6	90,6	89,7	88,4	89,0
Постъпили болни за лечение в МБАЛ на 1000 души от населението	162,6	153,9	156,0	170,4	205,5	146,2
Регистрирани престъпления срещу собствеността на 10 000 души	75,4	115,8	126,9	100,6	91,1	74,4
Дял на висящите наказателни дела (%)	8,2	8,1	8,9	8,3	9,5	n.a.
Разходи за опазване на околната среда (лв./човек)	323,0	205,5	567,9	309,6	262,2	n.a.
Дял на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадни води (%)	18,8	18,7	60,9	61,0	61,2	n.a.
Посещения в кината на 1000 души от населението	329,5	516,1	653,3	588,0	590,4	642,1
Посещения в театрите на 1000 души от населението	216,7	196,8	325,4	319,0	349,2	358,7